

Pinechas, een ijveraar voor God

door: Kris Tavernier

Numeri 25, Jozua 22

Inleiding

De Pinechas waarover het in dit artikel gaat was de zoon van Eleazar en de kleinzoon van Aäron (Ex. 6:24; Joz. 24:33; 1 Kron. 6:4, 50; Ezra 7:5) uit de stam Levi. Hij was hogepriester van Israël in de tijd van Jozua (Richt. 20:28). Zijn naam betekent ‘koperen opening / mond’. Hij is zo’n beetje de vergeten held uit de geschiedenis van de woestijnreis van Egypte naar het beloofde land. Als je de vraag zou stellen wie de belangrijkste mannen waren tijdens de woestijnreis, dan zou je waarschijnlijk Mozes en Aäron als antwoord krijgen, mogelijk ook Jozua en Kaleb (hoewel zij meer bij de verovering van het land betrokken waren). Maar hoeveel zouden er Pinechas noemen? Toch is hij een groot man geweest, die pal stond voor God en zijn volk op cruciale momenten.

We leren hem kennen als een man met ijver voor God en voor zijn volk, in diverse omstandigheden. Zo wordt ook na zijn dood naar hem verwezen (zie verder). Is het niet prachtig als dát de herinnering is die men van je heeft? Wie wil zo niet in gedachtenis blijven?!

Pinechas, een ijverig en trouw man

In Numeri 25 zien we Pinechas voor de eerste keer optreden voor God en het volk. Zijn eerste opgetekende daad is meteen erg krachtdadig.

De brullende leeuw en de listige slang

Het volk Israël was zo ongeveer in de laatste fase van de woestijnreis aangeland (vgl. Num. 33:48-49). Ze legerden zich ten oosten van de Jordaan, in de velden van Moab (Num. 22:1; 33:50-51; Joz. 1:2), in Sittim (25:1). De schrik sloeg Moab om het hart, en niet ten onrechte (Num. 22:2-3). De Israëlieten hadden kort voordien het gebied van de Amorieten, in bezit genomen. Zowel het gebied tussen de rivieren de Arnon en de Jabbok (Num. 21:21-30; Deut. 2:24-37), als het gebied boven de Jabbok tot aan de berg Hermon (Num. 21:31-35; Deut. 3:1-11vv.).

Balak, de koning van Moab, spande samen met Midjan om de Israëlieten te verdrijven (Num. 22:4-7). Toch openbaarden Moab en Midjan hun vijandschap op een verschillende manier. Moab openbaarde zich als de brullende leeuw, die na de mislukte vervloeking door Bileam, de Israëlieten te lijf wilde gaan met het zwaard (vs. 6), een openlijke aanval. In Midjan echter zien we de listige slang, die geslepen, met list, sluwheid en verleiding een verborgen strijd voert (Num. 25:1-2). Hoe leerzaam is dit voor ons! Een brullende leeuw wordt gemakkelijk ontmaskerd, een listige slang is echter heel wat moeilijker. Wees waakzaam!

De ontrouw van Israël

Toen het volk in de laatste fase van de woestijnreis was aangeland, gebeurde er wat nog zo vaak plaatsvond ook in het land zelf (lees maar in het boek Richteren, zie bijv. hst. 2:11-13, 17, 19). De Israëlieten verbonden zich met de volken rondom hen en vervielen in afgodendienst (Num. 25:2). God had hun uitdrukkelijk verboden om dat te doen (Ex. 23:32-33). Had God niet gezegd dat Hij de volken voor hen zou verdrijven (Ex. 23:20-33, 33:2, 34:24; Deut. 4:38, 7:22, 12:29, 31:3), juist omdat deze volken hen tot zonde en afgodendienst zouden brengen? Dat is de reden waarom deze volken verdreven moesten worden. De volken in het land werden niet zomaar verdreven omdat er nu eenmaal plaats moest zijn voor de Israëlieten. Ze werden verdreven omwille van hun daden, die een gruwel waren voor de Here (zie Deut. 18:9-14). Indien deze volken bleven en de Israëlieten tussen hen zouden gaan wonen (wat uiteindelijk gebeurde), dan zouden zij het volk tot afgoderij en het bedrijven van gruweldaden brengen. Daarom verdreef God de volken van Kanaän. Om dit uit te voeren betrok God het volk bij dit voornemen (Num. 33:52; Deut. 18:14). Ik denk dat Hij dit deed, opdat zij zelf zouden leren om de Kanaänitische volken als vijanden te bejegenen.

Wij moeten niet alleen kennis nemen van dat wat God verafschuwt, maar we moeten ook *zelf* leren dat te verafschuwen. Anders gezegd: we moeten niet alleen leren dat God heilig is en de zonde haat, maar we moeten ook zelf heilig worden en een hekel krijgen aan de zonde. Er staat immers geschreven: ‘Weest heilig,

want Ik ben heilig' (1 Petr. 1:16; vgl. Lev. 11:44-45, 20:7). Daarom moeten wij de 'Midjanieten' in ons leven ook als vijanden behandelen (Num. 25:16-17). Daarmee bedoel ik natuurlijk niet het volk van toen. Maar de Midjanieten kunnen we voor ons vandaag omschrijven als *alles wat ons van God wegtrekt en onze relatie met Hem verstoort*. Dat alles moeten we leren verafschuwen, ook al is het nog zo verleidelijk en aantrekkelijk zoals de dochters van Moab ongetwijfeld waren (vs. 1). De ware aard ervan is echter verderf en afgoderij; dat moeten we ontmaskeren. De vijandschap die we hiertegen aan de dag moeten leggen, wordt geïllustreerd in Numeri 31. Daar geeft God aan Mozes opdracht om te strijden tegen Midjan. Het klinkt onchristelijk om vijanden te bestrijden. Dat is het echter niet, integendeel: *'Overspeligen, weet u niet dat de vriendschap jegens de wereld vijandschap is jegens God? Wie dus een vriend van de wereld wil zijn, maakt zich tot een vijand van God'* (Jak. 4:4). Merk trouwens op dat Pinechas in de strijd tegen Midjan mee optrok (Num. 31:6).

Wij moeten groeien in innerlijke heiliging. Want de verleidingen die op ons afkomen, vinden een aanknopingspunt in ons vlees waarin de zonde nog woont (Rom. 7:17, 20), en in ons hart dat arglistig is (Jer. 17:9). Zo waren de dochters van Moab aantrekkelijk voor de mannen van Israël, omdat mannen nu eenmaal graag mooie vrouwen zien. Bij de afzonderlijke vermelding van Zimri die Kozbi tot zich nam, mogen we bedenken dat iedereen zijn persoonlijke zwakke plekken heeft. Daarom, 'geeft de duivel geen voet' (Ef. 4:27).

Nog voordat het volk het land binnentrok, maakten ze al een kapitale fout. Terwijl God nooit faalt, doet de mens dit vaak wel. Daardoor is het volk niet erin geslaagd de volken daadwerkelijk te verdrijven uit hun grondgebied – met alle gevolgen van dien. En daardoor missen ook wij vaak zoveel zegen, omdat wij er vaak niet in slagen onze vijanden, dat wat ons geestelijk leven tegenstaat, te overwinnen. Ten gevolge van de ontrouw van het volk liet de HERE heidense volken over in het land Kanaän (Richt. 2:20-3:4). Deze werden instrumenten in Gods hand om zijn eigen volk op de proef te stellen (2:22), en hen te oefenen in de strijd (3:2). God neemt niet elke verleiding weg, en wel om te toetsen of ons hart werkelijk voor Hem is. We moeten leren de verleidingen te ontvluchten, of om ze te weerstaan. Wanneer wij de volle zegen missen, zoals Israël het land niet volledig verkreeg, dan ligt dat aan ons falen, onze ontrouw. God van Zijn kant immers heeft ons gezegend met alle geestelijke zegen (Ef. 1:3). Pinechas is een voorbeeld van iemand die trouw bleef, die de strijd aanging met heilige ijver, en het gevolg daarvan was dan ook zegen! Zowel voor hemzelf als voor het volk.

Pinechas' optreden

Als antwoord van Godswege op de ontrouw van het volk brak er een plaag los. Een plaag die uiteindelijk aan zo'n vierentwintigduizend mensen het leven zou

kosten (vs. 9). God tuchtigt wie Hij liefheeft. Uit Numeri 25 leren we niet zozeer lessen over onze principiële positie, maar wel met betrekking tot onze praktische wandel. Op de top van de Pisga zien wij Gods gedachten over Zijn volk (Num. 22-24), in de vlakte van Moab zien wij Gods reactie op een foute praktijk. Wanneer onze wandel niet overeenstemt met onze positie in Christus, dan moet God wel optreden. Zijn gedachten over ons veranderen niet, maar de praktijk van ons leven noodzaakt Hem vaak om in te grijpen. Hij doet dat uit liefde, zoals een ouder zijn kind terechtwijst uit liefde. In het oordeel over de oversten van het volk, de plaag over het volk en het optreden van Pinechas zien wij Gods antwoord op ontrouw en zonde.

Ondanks de plaag die gaande was en het feit dat er zelfs oudsten van het volk terechtgesteld werden (vs. 4-5), was daar toch deze Israëliet Zimri. Zimri vertoonde een houding die totaal tegenovergesteld was aan die van Pinechas. Hij verachtte God en het kon hem niets schelen dat het volk gebukt ging onder een plaag. Hij nam de Midjanitische Kozbi tot vrouw. Dat waren de omstandigheden waarin Pinechas voor het eerst optrad. Die omstandigheden vroegen om een krachtdadig optreden. Er moest niet alleen maar geweend worden, er moest ook gehandeld worden. Het was de jonge Pinechas die dat dan ook daadwerkelijk deed. Hij stond op, nam een speer en doodde hen beiden (vs. 7-8). Hier was heilige ijver aan het werk. Te midden van de ontrouw van het volk bleek de trouw van Pinechas, die getuigde van liefde zowel voor God als voor het volk. Zijn optreden leek weinig liefdevol en impulsief. Maar dat was het niet. De situatie was zodanig dat een oordelend optreden noodzakelijk was. Wanneer Pinechas niet was opgetreden, dan zou dat juist een teken van liefdeloosheid en ontrouw geweest zijn. Wanneer het ons niets kan schelen dat de gemeente of medegelovigen bedreigd worden door zonde, dan zijn wij liefdeloos. Wanneer het ons niets kan schelen dat er van Gods wegen wordt afgeweken, ook in ons eigen leven, dan zijn wij ontrouw.

De gemeente heeft mensen nodig met liefde voor God en voor Zijn gemeente. Er kunnen zich immers ook nu situaties voordoen waarin een krachtdadig optreden, zoals dat van Pinechas, noodzakelijk is. Pinechas trad op zoals een chirurg dat doet bij kanker: radicaal wegsnijden. Straks zullen we zien dat naast ijver en trouw ook wijsheid van belang is. Maar in dit gebeuren van Numeri 25 valt de nadruk op *trouw* te midden van ontrouw.

Maar we moeten de les ook heel persoonlijk ter harte nemen, want *'wij struikelen allen in velerlei opzicht'* (Jak. 3:2). Petrus roept ons dan ook op om ons te beijveren onze roeping en verkiezing te bevestigen, als remedie tegen struikelen (2 Petr. 1:10). Ik denk dat hij daarmee bedoelt dat wij moeten beseffen en verwerklijken wie wij zijn in Christus, en wat Zijn doel met ons leven is. Als de Israëlieten doordrongen waren geweest van Gods gedachten over hen en waren blijven zien op hun bestemming in het beloofde land

(Num. 22-24), dan waren ze misschien niet tot afgoderij vervallen. Als we meer zouden beseffen wie we geworden zijn in Christus en wat Hij met ons leven wil doen, zouden we dan niet vaster staan? Als we struikelen, dan moeten we treuren. Maar wij moeten ook handelen, ons beijveren om opnieuw struikelen te voorkomen. We moeten onze trouw aan God dan opnieuw bevestigen en wegdoen wat ons tot zonde verleidt.

Wanneer gehandeld wordt zoals Pinechas dat deed, dan wordt er verzoening gedaan (Num. 25:13). Wanneer wij met onze zonden afrekenen zoals Pinechas dat deed met Zimri, dan worden wij in praktisch opzicht weer verzoend met God. Met dit doel voor ogen en handelend uit liefde mogen wij dan ook anderen terechtwijzen (Ef. 6:1).

Pergamum

In Openbaring 2:12-17 vinden we de brief aan Pergamum. Daarin wordt verwezen naar het gebeuren van Numeri 25. Het was Bileam, die aan Balak leerde hoe hij het volk moest verleiden (Num. 31:16). De gelovigen van Pergamum worden opgeroepen om verleidende leer te bestrijden. Of het nu gaat over de leer van Bileam, of over de leer van de Nikolaïeten (vs. 15), of over welke dwaalleer dan ook – zo'n leer moet bestreden worden. De Heer Jezus wordt hier dan ook gezien met een tweesnijdend scherp zwaard (vs. 12, 16). In het Nieuwe Testament vinden we dan ook vaak dat de leer van de gnostici wordt bestreden, die een bedreiging vormde voor de gemeente. Ook vandaag zijn er leringen die de gemeente bedreigen. Waar zijn de 'Pinechassen' van vandaag die de strijd aangaan? Bent u een Pinechas?!

God beloont

Omwille van zijn ijver voor God en het volk heeft Pinechas voor zichzelf en zijn nageslacht een erfelijk priesterschap ontvangen. Na de dood van zijn vader volgde hij hem op als hogepriester (Richt. 20:26-28). Het hogepriesterschap bleef eeuwen lang, bijna onafgebroken, in zijn geslacht. In zijn nageslacht vinden we Azarja, die het priesterambt bekleedde in de tempel die Salomo in Jeruzalem gebouwd had (1 Kron. 6:4-10), en ook Ezra die de eredienst in Jeruzalem herstelde na de Babylonische ballingschap (Ezra 7:1-5). Van deze laatste mogen we gerust zeggen dat hij een ijveraar was voor God en het volk, zoals dat bij Pinechas het geval was (vs. 10).

Bovendien verkreeg Pinechas bij de verovering van het beloofde land een heuvel op het gebergte van Efraïm (Joz. 24:33). Volgens sommige bronnen verkreeg hij daarbij de stad Gibeon, die daarom in onderscheiding van andere gelijknamige plaatsen 'Gibeon-Pinechas' heette. Dat zou dicht bij het latere Jeruzalem zijn geweest. De arbeider is immers zijn loon waard (Luc. 10:7; 1 Tim. 5:8). *'Want God is niet onrechtvaardig om*

uw werk te vergeten en de liefde die u betoond hebt voor zijn naam, doordat u de heiligen gediend hebt en dient. Maar wij begeren dat ieder van u tot het einde toe dezelfde ijver betoont tot de volle zekerheid van de hoop, opdat u niet traag wordt maar navolgers van hen die door geloof en geduld de beloften beërven' (Hebr. 6:10-12). Is God niet gul voor Zijn knechten? Zo ook voor ons, wanneer wij met liefde en ijver Hem en de gemeente dienen, ook al is Hij het Zelf die dat in ons werkt (Fil. 2:13). Dat laatste neemt echter onze verantwoordelijkheid om onszelf toe te wijden aan Zijn dienst, niet weg.

Pinechas, een ijverig en wijs man

Later zien wij Pinechas opnieuw optreden voor de HERE en het volk (Joz. 22:9-34). De stammen uit het Overjordaanse (de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse) bouwden in Gilead, het hun toegewezen gebied, een altaar. De overige stammen dachten dat ze zich daardoor afscheidden en in opstand kwamen tegen God, wat echter niet het geval bleek te zijn. Het was de priester Pinechas, die naar hen toeging, samen met tien vorsten. Eén van de gebeurtenissen waarnaar hij in zijn rede verwees, was de ongerechtigheid met Peor. Hieruit kunnen we afleiden dat zijn ijver nog helemaal niet was verminderd! Van Kaleb, één van de twaalf verspieders, kunnen wij dezelfde les leren (Joz. 14:6-15; vooral vs. 11; 15:14-15). Als het nodig zou zijn gebleken, dan was Pinechas opnieuw opgetreden zoals hij dat deed in de dagen van Peor. Is er bij ons trouw en ijver wanneer wij oud geworden zijn, tot het einde toe (vgl. Hebr. 13:7)? Ook al zullen onze werkzaamheden verminderen, toch niet ons geloof, onze ijver voor de Heer, de trouw en liefde voor God en Zijn kinderen!

Nog een tweede les moeten we hier leren. Wat een wijsheid om het *woord* te verkiezen boven het *zwaard*! Wat zou er gebeurd zijn als Israël meteen ten strijde was getrokken tegen deze twee-en-een-halve stam? Zou er dan een stam zijn uitgeroeid? Dat was niet mogelijk, net zoals het niet kon met de stam Benjamin enige tijd later (Richt. 21). Maar er zou op z'n minst toch veel onnodig bloed vergoten zijn en veel leed en verdriet berokkend zijn. Gaat het, jammer genoeg, vaak niet zo in de gemeente? Men trekt ten strijde op basis van vermoedens, verkeerde interpretaties, vooroordelen en weet ik wat nog meer. Zou het niet raadzaam en wijs zijn, zoals de Israëlieten deden, om eerst eens poolshoogte te nemen van elkaars hart en motieven? Zou er niet veel leed, pijn en strijd voorkomen worden in de gemeente? Misschien zouden we dan ook wel meer tot de vaststelling moeten komen dat wat anderen doen, *goed* blijkt te zijn in onze ogen (vs. 30, 33). We zouden God loven en er niet meer aan denken om tegen elkaar te strijden (vs. 33). Als we ten strijde moeten trekken, dan moeten we dat doen. Maar een onnodige strijd is zinloos en verkeerd (vgl. Luc. 9:49-50). IJver moet gepaard gaan met wijsheid en bedachtzaamheid. Onze ijver mag ons niet blind maken!

De herinnering aan Pinechas

Pinechas en de deuterocanonieken

Het Joodse volk herinnert zich Pinechas als een belangrijk persoon. In het boek Jezus Sirach wordt van hem gezegd dat hij de derde is geweest die zich roem verwierf, na Mozes en Aäron, tijdens de tocht door de woestijn, 'omdat hij ijverde voor de God van alles en voor zijn volk in de bres sprong ...' (45:23).

In 1 Makkabeeën wordt Mattatias, die de opstand tegen Antiochus Epiphanes ontketende (waarna deze voortgezet werd door zijn zonen, waarvan Judas de bekendste is), vergeleken met Pinechas (2:24-26) omwille van de soortgelijke ijver die beide mannen hadden voor God. In zijn laatste woorden, waarin hij zijn zonen oproept te ijveren voor de wet en hun leven te geven voor het verbond van de voorvaderen, noemt hij Pinechas (naast Abraham, Jozef, Jozua, Kaleb, David, Elia, Daniël en zijn vrienden) als een voorbeeld voor hen. Hoewel het hier om deuterocanonieke geschriften gaat, tonen deze toch aan dat Pinechas een belangrijk persoon is gebleven bij de Joden. We willen hem niet verheerlijken, maar ere wie ere toekomt is een bijbels principe.

De opstand van de Makkabeeën is van groot belang geweest voor het voortbestaan van Israël. Antiochus had immers niet minder op het oog dan 'wat er aan Joden in Jeruzalem nog woonde uit te roeien, de herinnering aan hen in die stad uit te wissen, hun gebied met vreemdelingen te bevolken en hun land onder dezen te verdelen' (1 Makk. 3:35-36). We mogen hier ongetwijfeld aan een poging van de satan denken om Gods plannen ten aanzien van Israël te dwarsbomen. Slechts anderhalve eeuw later zou immers de Messias komen! Het is een vergelijkbare situatie als in de tijd van Pinechas. Het gebeuren waarbij het volk zich verbond met Baäl-Peor (Num. 25) vond plaats kort voor de intocht in Kanaän, het beloofde land (vgl. Num. 22:1 met 33:48). Ook daarin mogen we een poging van de satan zien om Gods plan met betrekking tot Israël te verhinderen.

Er is nog een tweede parallel te trekken. In beide situaties was er lauwheid ingetreden. In de tijd van Pinechas rekende het volk niet meer met de geboden van God en koppelde het zich aan Baäl-Peor. In de tijd van de Makkabeeën waren er ook velen die zich om de wet niet meer bekommerden en een verbond wilden sluiten met de volken rondom (1 Makk. 1:11).

Is het ook niet daarom dat Paulus ons in 1 Korintiërs 10:8 aan de episode van Baäl-Peor herinnert? *Om ons op te wekken tot trouw en ijver in tijden van lauwheid.* Dat maakt de lessen van dit gebeuren ook heel actueel voor ons! Zeker voor ons die vandaag de dag profetisch gezien leven in de tijd van Openbaring 2 en 3: de tijd van Laodicea, een tijd van lauwheid. Ook de waarschuwing aan het adres van Tyatira brengt het gebeuren heel dicht bij ons (Openb. 2:20).

In de Schrift

Naast de deuterocanonieke gegevens omtrent Pinechas valt Psalm 106:28-31 te noemen: *'Toen zij zich aan Baäl-peor koppelden en dodenoffers aten, en Hem tergden door hun daden, brak een plaag onder hen uit. Maar Pinechas trad op en hield gericht; toen werd de plaag afgewend. Dat werd hem tot gerechtigheid gerekend, van geslacht tot geslacht, voor altoos'.*

Ook in 1 Kronieken 9:20 vinden we de herinnering aan Pinechas terug: *'Toen Pinehas, de zoon van Eleázar, te voren voorganger bij hen was, met wie de HEERE was' (SV).* Het gaat hier om de poortwachters van de stad Jeruzalem. Er wordt een vergelijking gemaakt met de bewaking van de legerplaats des Heren tijdens de woestijnreis. Daarmee wordt gedoeld op de tabernakel. De dorpelwachters moesten de heilige woning van God bewaken en de schatten die daarin waren. Pinechas heeft de leiding over hen gehad. Het feit dat hij vermeld wordt, bewijst dat er een goed getuigenis over hem voortleefde met betrekking tot de dienst die hij had verricht. Het is alsof men wilde zeggen: 'als de poortwachters van Jeruzalem het even goed doen als de wachters van de legerplaats des Heren destijds onder de leiding van Pinechas, dan kunnen we gerust gaan slapen'. Pinechas, die we kennen als iemand met ijver voor God, zal ook de mannen die onder zijn bevel stonden, wel hebben aangespoord tot ijver.

Hoezeer heeft de gemeente vandaag weer behoefte aan mensen als Pinechas, die met ijver willen staan voor de dingen van God! Mensen die als poortwachters trouw en opmerkzaam de wacht houden. Streng waar dit nodig blijkt, met wijsheid en altijd met een liefdevol hart voor God en de gemeente. Laten de mensen met ijver en liefde voor God ook anderen opwekken tot deze ijver en liefde voor God! Hoort u ook bij hen?